

COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ

MANUAL

în materie de prevenire și combatere a utilizării resurselor administrative în procesele electorale

Direcția juridică din cadrul Aparatului Comisiei Electorale Centrale

Chișinău 2018

I. Dispoziții generale

1. Prezentul ghid este destinat organelor electorale și tuturor actorilor implicați în procesele electorale (partide politice, candidați la funcții electivă, funcționari și organe de stat, instituții mass-media etc.) în perioada electorală, în vederea prevenirii și combaterii utilizării resurselor administrative în scopuri electorale.

2. Prezentul ghid se bazează pe:

- Constituția Republicii Moldova;
- Codul electoral al Republicii Moldova;
- Codul bunelor practici în materie electorală, Comisia de la Veneția;
- Liniile directe comune privind prevenirea și combaterea utilizării abuzive a resurselor administrative în cursul proceselor electorale, Comisia de la Veneția;
- Convenția ONU privind Drepturile Civile și Politice 1966;
- Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, 1950;
- Pactul al Reuniunii de la Copenhaga a Conferinței pentru dimensiunea umană a CSCE, 1990.

3. În sensul prezentului ghid resurse administrative în procesele electorale sînt resurse umane, financiare, materiale în natură și alte resurse imateriale de care dispun deopotrivă deținătorii unei funcții și funcționarii publici implicați în procesele electorale, care derivă din controlul acestora asupra personalului, resurselor financiare și alocațiilor din sectorul public, din accesul la facilitățile publice, precum și resursele rezultate din faptul că aceștia se bucură de prestigiu sau constituie o prezență publică în urma alegerii lor într-o funcție electivă sau deținerii calității de funcționari publici, fapt care le-ar putea conferi un avantaj politic sau alte forme de suport.

II. Cadrul legal privind prevenirea utilizării resurselor administrative în procesele electorale

4. Prevederi naționale:

4.1. Prevederi constituționale:

Art.2 alin.(2)

Suveranitatea și puterea de stat

Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu.

Art.16 alin.(2)

Egalitatea

Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Art.20 alin.(1)

Accesul liber la justiție

Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Art.38 alin.(1)

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Art.39 alin.(2)

Dreptul la administrare

Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Art.41 alin.(2)

Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice

Partidele și alte organizații social-politice sînt egale în fața legii.

Art.55

Exercitarea drepturilor și a libertăților

Orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora.

4.2. Prevederi din legi organice:

Art.13 alin.(3) din Codul electoral

Restricții

Cetățenii Republicii Moldova care, în virtutea funcției pe care o dețin, nu au dreptul să fie membri ai partidelor sau ai altor organizații social-politice, precum și persoanele cu înaltă funcție de răspundere al căror mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și/sau de legile organice, din momentul înregistrării lor în calitate de concurenți electorali, își suspendă activitatea în funcția pe care o dețin. Persoanele care cad sub incidența acestor prevederi sînt:

- a) viceprim-miniștrii, miniștrii și membrii din oficiu ai Guvernului;
- b) conducătorii autorităților publice centrale;
- c) președinții și vicepreședinții raioanelor;
- d) primarii și viceprimarii;
- e) pretorii și vicepretorii.

Art.41 alin.(3) lit.b) din Codul electoral

Condițiile și modul de susținere financiară a campaniilor electorale

Se interzice finanțarea ori susținerea materială sub orice formă, directă și/sau indirectă, a activității partidelor politice, grupurilor de inițiativă, a campaniilor electorale/ concurenților electorali de către autoritățile publice, organizațiile, întreprinderile, instituțiile publice, alte persoane juridice finanțate de la bugetul public sau care au capital de stat, cu excepția cazurilor în care acordarea de servicii sau susținerea materială este în mod expres prevăzută de legislație.

Art.52 alin.(7) și (8) din Codul electoral

Agitația electorală

Candidații nu pot folosi mijloacele și bunurile publice (resursele administrative) în campaniile electorale, iar autoritățile/instituțiile publice și cele asimilate acestora nu pot transmite/acorda concurenților electorali bunuri publice sau alte favoruri decât pe bază de contract, în condiții de egalitate pentru toți concurenții electorali.

Nu pot fi utilizate în scop de publicitate electorală imagini ce reprezintă instituții de stat sau autorități publice, atât din țară cât și de peste hotare, ori organizații internaționale. Se interzice combinarea de culori și/sau sunete care invocă simboluri naționale ale Republicii Moldova ori ale altui stat, utilizarea materialelor în care apar personalități istorice ale Republicii Moldova sau de peste hotare, simbolistica unor state străine sau organizații internaționale sau imaginea unor persoane oficiale străine.

Art.69 alin.(4) și (7) din Codul electoral

Principii generale privind reflectarea alegerilor de către mijloacele de informare în masă

Mijloacele de informare în masă nu vor adopta tratamente privilegiate față de concurenții electorali în virtutea statutului social și/sau a funcțiilor pe care le dețin candidații acestora.

Mijloacele de informare în masă au dreptul să reflecte alegerile și să informeze publicul cu privire la toate aspectele electorale liber de orice ingerință sau amestec din partea autorităților publice, concurenților/candidaților electorali sau a altor entități.

Art.75 din Codul electoral

Răspunderea juridică

(1) Persoanele fizice și juridice care încalcă prevederile legislației electorale, împiedică exercitarea liberă a drepturilor electorale ale cetățenilor, împiedică activitatea organelor electorale poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

(2) Pentru încălcarea legislației electorale, Comisia Electorală Centrală sau consiliul electoral de circumscripție poate aplica grupului de inițiativă sau concurenților electorali următoarele sancțiuni:

- a) avertisment;
- b) anularea înregistrării grupului de inițiativă;
- c) intentarea procesului contravențional conform legislației;
- d) lipsirea de alocații de la bugetul de stat, ca sancțiune de bază sau complementară;
- e) solicitarea anulării înregistrării concurentului electoral.

(3) Avertismentul se aplică prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale în cazul oricăror alegeri, precum și prin hotărâre a consiliului electoral de circumscripție – în cazul alegerilor locale.

(4) În cazul aplicării repetate a sancțiunii sub formă de avertisment în cursul unei perioade electorale pentru încălcări privind finanțarea campaniei electorale, Comisia Electorală Centrală aplică partidelor politice înregistrate în calitate de concurenți electorali sancțiunea complementară privind lipsirea de alocații de la bugetul de stat pentru o perioadă de la 6 luni până la un an.

(5) Anularea înregistrării se aplică la solicitarea Comisiei Electorale Centrale, iar în cazul alegerilor locale – și la solicitarea consiliului electoral de circumscripție, prin hotărâre judecătorească definitivă care constată:

- a) folosirea de către concurentul electoral a fondurilor financiare și materiale nedeclarate sau depășirea cheltuielilor peste plafonul mijloacelor din fondul electoral;
- b) utilizarea de către concurentul electoral a mijloacelor financiare din străinătate;
- c) nesuspendarea din funcție de către candidatul care are această obligație. În acest caz se anulează înregistrarea candidatului independent sau se exclude din lista concurentului electoral candidatul respectiv;
- d) încălcarea de către concurentul electoral a prevederilor art.52 alin.(3).

(6) În cazurile prevăzute la alin.(5), Comisia Electorală Centrală sau consiliul electoral de circumscripție adresează o cerere de anulare a înregistrării concurentului electoral, prin adoptarea unei hotărâri în acest sens, Curții de Apel Chișinău, în cazul alegerilor parlamentare și prezidențiale, sau instanței de judecată în a cărei rază teritorială se află consiliul electoral respectiv, în cazul alegerilor locale generale sau al alegerilor locale noi. Instanța de judecată va examina cererea și va emite o hotărâre asupra acesteia în decursul a 5 zile, dar nu mai târziu de ziua anterioară alegerilor.

Art.102, 126, 148, 182, 210 din Codul electoral

Alegerile [referendumul] nule

Dacă, în procesul electoral, în ziua alegerilor [referendumului] și/sau la numărarea voturilor, au fost comise încălcări ale prezentului cod care au influențat rezultatele votării și atribuirea mandatelor, alegerile [referendumul] sînt declarate nule.

Art. 5 alin.(3) din Legea nr. 294 din 21.12.2007 privind partidele politice

Suștinerea de către stat a partidelor politice

Suștinerea partidelor politice de către stat se realizează doar în baza legii.

Art. 26 alin.(6) lit. d) din Legea nr. 294 din 21.12.2007 privind partidele politice

Donățiile

Se interzice finanțarea, prestarea unor servicii cu titlu gratuit ori susținerea materială sub orice formă, directă și/sau indirectă, a partidelor politice de către: autoritățile publice, organizațiile, întreprinderile, instituțiile publice, alte persoane juridice finanțate de la bugetul public sau care au capital de stat, cu excepția cazurilor în care acordarea de servicii sau susținerea materială este în mod expres prevăzută de legislație.

Art. 31¹ din Legea nr. 294 din 21.12.2007 privind partidele politice

Încălcarea prevederilor privind donățiile

(1) În cazul în care un partid politic primește donații cu încălcarea prevederilor art. 26, inclusiv în cazul primirii donațiilor care depășesc plafoanele stabilite, partidul politic respectiv este obligat, în termen de 3 zile de la depunerea donației, să verse în bugetul de stat sumele primite cu încălcarea legii sau să restituie sumele primite peste plafoanele stabilite.

(2) În cazul nerespectării cerințelor alin. (1), Comisia Electorală Centrală emite o somație scrisă adresată partidului politic, prin care solicită înlăturarea încălcării și informarea despre măsurile întreprinse, în termen de 3 zile lucrătoare de la emiterea somației.

(3) Neexecutarea somației Comisiei Electorale Centrale constituie contravenție și se sancționează în conformitate cu prevederile Codului contravențional.

(4) În cazul repetării, pe parcursul unui an calendaristic, a încălcării prevăzute la alin. (3) și al aplicării sancțiunilor contravenționale pentru aceste încălcări, Comisia Electorală Centrală adoptă o hotărâre privind lipsirea partidului respectiv de dreptul la alocațiile de la bugetul de stat pentru o perioadă de la 6 luni pînă la un an.

Art. 48 din Codul contravențional

Utilizarea fondurilor nedeclarate, neconforme sau venite din străinătate pentru finanțarea
partidelor politice

(1) Utilizarea de către partidele politice a unor fonduri nedeclarate, neconforme sau venite din străinătate se sancționează cu amendă de la 30 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice sau cu amendă de la 180 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

(2) Mijloacele bănești utilizate în modul prevăzut la alin.(1) se confiscă și se fac venit la bugetul de stat.

Art. 48¹ din Codul contravențional

Încălcarea legislației privind gestionarea mijloacelor financiare ale partidelor politice și ale
fondurilor electorale

Utilizarea ilicită de resurse administrative (bunuri publice), inclusiv favorizarea sau consimțirea la utilizarea ilegală a resurselor administrative (bunurilor publice), în campaniile electorale, dacă aceasta nu constituie infracțiune, se sancționează cu amendă de la 90 la 240 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere și cu privarea de dreptul de a deține anumite funcții sau de a desfășura anumite activități pe un termen de pînă la un an.

Art. 181² alin.(2) din Codul penal

Finanțarea ilegală a partidelor politice sau a campaniilor electorale, încălcarea modului de
gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice sau ale fondurilor electorale

Utilizarea de resurse administrative (bunuri publice), inclusiv favorizarea sau consimțirea la utilizarea ilegală a resurselor administrative (bunurilor publice) în campaniile electorale, dacă au fost cauzate daune în proporții mari, se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 de unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități pe un termen de la 2 la 5 ani.

5. Prevederi din acte internaționale:

Art.25 din Convenția ONU privind Drepturile Civile și Politice, 1966

Orice cetățean are dreptul și posibilitatea, fără nici una din discriminările la care se referă articolul 2 și fără restricții nerezonabile:

a) de a lua parte la conducerea treburilor publice, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși;

- b) de a alege și de a fi ales, în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal și egal și cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinței alegătorilor;
- c) de a avea acces, în condiții generale de egalitate, la funcțiunile publice din țara sa.

Art.3 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, 1950

Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

Pct.2.3 din Codul bunelor practici în materie electorală, Comisia de la Veneția
Egalitatea șanselor

Egalitate șanselor trebuie să fie garantată în mod echitabil partidelor și candidaților. Aceasta impune o atitudine neutră din partea autorităților de stat, în special în ceea ce privește: campania electorală; reflectarea alegerilor de către mijloacele de informare în masă, în special de media publică; susținerea materială a partidelor și campaniilor electorale de către stat.

Pct. 1.4.1 și 1.4.5 din Linii directoare comune privind prevenirea și combaterea utilizării abuzive a resurselor administrative în cursul proceselor electorale, Comisia de la Veneția
Neutralitatea

Cadrul normativ trebuie să asigure neutralitatea Serviciului Public prin interzicerea desfășurării activităților de campanie de către oficiali în exercitarea funcției publice, prin participarea ca și candidați în alegeri sau prin susținerea unor candidați. Acest lucru se aplică atât instituțiilor publice cât și celor semi-publice. Este foarte importantă menținerea unei separații între stat și partidele politice; în particular partidele politice nu ar trebui să fie asociate statului.

Cadrul normativ trebuie să asigure reflectarea obiectivă, imparțială și echilibrată a evenimentelor legate de alegeri de către mijloacele publice de informare în masă. Legea și practica trebuie să asigure împreună faptul că posturile publice nu sînt implicate în campania „ascunsă” în favoarea sau împotriva anumitor competitori electorali.

Pct. II.1.3. din Linii directoare comune privind prevenirea și combaterea utilizării abuzive a resurselor administrative în cursul proceselor electorale, Comisia de la Veneția

Cadrul legislativ ar trebui să interzică ca autoritățile publice, precum și organismele publice și semi-publice aflate în exercițiul funcțiilor lor să se implice în timpul procesului electoral în activități prin care să favorizeze sau să defavorizeze, intenționat sau accidental, un partid politic sau un candidat. Aceasta se referă la fonduri publice (din bugetul de stat sau local), precum și resurse instituționale (personal, vehicule, infrastructură, telefoane, computere etc.).

Pct. II.2.3. din Linii directoare comune privind prevenirea și combaterea utilizării abuzive a resurselor administrative în cursul proceselor electorale, Comisia de la Veneția

Partidelor politice și candidaților ar trebui să li se ceară să precizeze sursele și destinațiile fondurilor, pentru a fi posibilă identificarea potențialelor folosiri greșite ale resurselor administrative. Orice utilizare a resurselor administrative în favoarea partidelor sau candidaților ar trebui considerată și înregistrată ca o contribuție la finanțarea campaniei electorale a acestora.

III. Principii generale

6. Orice persoană implicată în procesele electorale, indiferent de statutul său, nu trebuie să abuzeze de resursele administrative în sprijinul sau împotriva oricărui partid politic, candidat la alegeri sau participant la referendum, care pot fi manifestate prin următoarele forme:

6.1. **Resurse legale** (legislative și de reglementare) - folosirea de către concurentul electoral a organelor de decizie: legislative și executive, de drept și a instanțelor judecătorești, pentru a deveni subiect electoral, ori excluderea contracandidatului din cursa electorală.

Una din garanțiile de care beneficiază candidatul la alegeri împotriva folosirii abuzive a resurselor administrative prin intermediul organelor de drept, stabilite la art.51 alin.(4) din Codul electoral, constă în faptul că, pentru a fi tras la răspundere penală, arestat, reținut sau supus unor sancțiuni administrative, cu excepția cazurilor de infracțiuni flagrante, se cere acordul organului electoral care l-a înregistrat. De asemenea, fără a-și da consimțământul, candidatul nu poate fi concediat ori transferat la o altă muncă sau funcție, acest lucru fiind un obstacol legal pentru persoane cu funcții de răspundere (conducători ai entităților) de a utiliza abuziv atribuțiile lor în detrimentul candidatului.

Cu toate acestea, la examinarea sesizărilor din partea organelor de drept, organul electoral trebuie să țină cont de: gravitatea acțiunilor presupus ilicite; impactul asupra posibilității desfășurării campaniei electorale; data săvârșirii acțiunilor; aflarea candidatului în căutare; eschivarea de la răspundere utilizând statutul de candidat și depășirea termenului de prescripție. Deci, organul electoral își dă acordul pentru tragerea la răspundere a candidatului numai în cazuri excepționale cu formularea argumentelor temeinice, luând în calcul toate circumstanțele cazului.

Corpul legislativ urmează să țină cont de recomandările date de Comisia de la Veneția în Codul bunelor practici în materie electorală, potrivit cărora modificările esențiale ale Codului (sistem electoral, organe electorale și circumscripții electorale) nu ar trebui să fie admise cu mai puțin de un an înainte de ziua preconizată pentru alegeri, fiind admisibile numai ajustări tehnice de reglementare a procesului electoral.

Exemple:

- cu puțin timp înainte de alegeri forul legislativ modifică prevederile legale pentru a facilita propriul candidat sau, invers, exclude oponentii (modifică vârsta necesară pentru a candida, introduce obligativitatea deținerii unor documente suplimentare pentru a candida, instituie depunerea arvunei etc.);

- se intentează oponentului dosar penal/contravențional și se aplică arestul preventiv sau contravențional;

- oponentul este transferat în altă localitate decât unde el candidează.

6.2. **Resurse instituționale** - utilizarea echipamentului de birou, a mijloacelor de transport, a structurilor guvernamentale, a funcționarilor publici subordonați și a altor resurse materiale și

umane, finanțate din fonduri de stat, pentru organizarea și desfășurarea activităților, atât preelectorale cât și electorale.

De notat că, pornind de la practica judecătorească, faptul utilizării resurselor administrative de către candidat poate constitui temei pentru declararea nulității alegerilor cu excluderea acestuia din alegerile repetate. Cu toate acestea, persoanele care candidează la funcții electivă, cu excepția celor care cad sub incidența prevederilor art.13 alin.(3) din Codul electoral (miniștrii, membrii de oficiu ai Guvernului, conducătorii autorităților publice centrale, președinții și vicepreședinții raioanelor, primarii și viceprimarii, pretorii și vicepretorii), nu sînt obligate să-și suspende pe durata campaniei electorale funcția pe care o dețin. Prin urmare, aceste persoane pot utiliza resurse instituționale, însă nu în scopul obținerii beneficiilor electorale, ci în vederea realizării activității funcționale. De exemplu, persoanelor care se bucură de dreptul de a fi protejate de stat nu le poate fi imputată folosirea resurselor administrative la efectuarea vizitelor cu scop electoral (utilizarea automobilului și pazei). Totodată, acțiunile persoanelor care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, transformă vizitele de lucru în evenimente cu conotație electorală pot fi calificate drept abuz de resurse administrative.

În cazul în care clădirile și infrastructura publică sînt folosite în scopuri de campanie electorală ar trebui să se asigure accesul egal la ele al tuturor candidaților și partidelor politice.

Exemple:

- Prim-ministrul/Președintele RM/Președintele Parlamentului, nefiind persoane care în temeiul art. 13 alin.(3) din Codul electoral sînt obligate să-și suspende activitatea în funcția pe care o dețin, utilizează automobile de serviciu, subalternii, încăperi guvernamentale, serviciile de presă și de protocol în diferite evenimente pe care le transformă în agitație electorală și îndeamnă alegătorii să voteze un anumit candidat, nu neapărat propria candidatură (deschiderea festivă a unui edificiu, conferirea premiilor etc.);

- utilizarea edificiilor administrative și a utilajelor pentru difuzarea sau afișarea agitației electorale (primarul/șeful unității afișează agitația electorală pe clădiri aflate în gestiunea organului administrației publice locale sau distribuie cărțuții electorale pentru publicul larg);

- producerea materialelor cu caracter de agitație electorală din contul bugetului de stat/local (presa periodică a administrației publice centrale și locale sau cărțuții, pliante cu subiecte de ordin general, dar care conțin elemente de agitație);

- persoana care cade sub incidența art.13 alin.(3) din Codul electoral de jure se suspendă din funcție, însă de facto continuă să utilizeze biroul, automobilul de serviciu etc.

6.3. **Resurse forțate** - folosirea metodelor forțate împotriva adversarilor politici, susținătorilor și alegătorilor lor și pentru influența lor nedreaptă.

Această formă de utilizare a resurselor administrative poate fi manifestată prin crearea obstacolelor pentru subalterni (colectivul de muncă) de a participa la întruniri electorale ale adversarului electoral, sau invers: constrîngerea colectivului să participe la o manifestație electorală, blocarea transportului cu susținători care se deplasează la întrunirea electorală sau blocarea accesului în spațiul destinat întrunirii electorale sub diferite pretexte. Ideea fundamentală este că forțele politice trebuie să fie capabile de a-și exprima opiniile prin intermediul mijloacelor publice de informare în masă și că toate forțele politice trebuie să beneficieze de dreptul de a

organiza întruniri, inclusiv pe străzile principale, de a distribui literatură și de a-și exercita dreptul de a afișa postere electorale.

Impunerea de a colecta semnături în favoarea candidatului/problemei supuse referendumului, sau a semna lista de subscripție urmează, de asemenea, privită ca utilizare inadmisibilă de resurse administrative.

În orice caz, organele abilitate urmează să reacționeze prompt la astfel de situații rezolvând problema exercitării libere a drepturilor actorilor implicați.

Exemple:

- conducătorul instituției bugetare în orele de lucru adună colectivul la o întrunire electorală, inclusiv pentru colectarea semnăturilor, pe de altă parte nu permite colectivului de muncă să participe în afara orelor de muncă la o întrunire electorală, inclusiv prin crearea artificială a unor porunci;

- conducătorul instituției bugetare după ziua alegerilor sub diferite pretexte (precum că solicită contabilitatea sau serviciul personal) colectează buletinele de identitate cu fișele de însoțire unde se aplică ștampila specială când alegătorul votează, pentru a verifica dacă subalternii au fost prezenți la votare;

- conducătorul instituției bugetare impune subalternii să difuzeze, plaseze materiale de agitație electorală, inclusiv în propriile încăperi de lucru sau automobile.

6.4. **Resurse media** - furnizarea de condiții privilegiate subiectului electoral sau candidatului acestuia, de către agențiile media finanțate din bugetul de stat și cel local.

Incapacitatea mijloacelor de informare în masă de a prezenta informația despre campania electorală și candidați în mod imparțial este una din problemele majore în alegeri. Aceleași obligații pe care le au radiodifuzorii publici de a acorda în mod egal tuturor candidaților spații de antenă și de a reflecta echidistant campania electorală trebuie să le revină și radiodifuzorilor privați, indiferent de faptul dacă organizează dezbateri electorale sau nu.

Potrivit art.69 alin.(5) din Codul electoral, în perioada electorală, radiodifuzorii și mijloacele de informare în masă scrise, cărora se asimilează și paginile web în condițiile art.70 alin.(8) din Codul electoral, sînt obligate să facă distincție clară în materialele lor jurnalistice între exercitarea funcțiilor oficiale și activitatea electorală.

La rîndul său, în conformitate cu art.69 alin.(6) din Codul electoral, concurenții electorali care se consideră lezați în drepturi beneficiază de dreptul la replică. Cererea scrisă privind acordarea dreptului la replică se depune la mijlocul de informare în masă în termen de 2 zile calendaristice de la difuzarea/publicarea informației. În cazul radiodifuzorilor, refuzul de a acorda dreptul la replică se contestă la Consiliul Coordonator al Audiovizualului, iar în cazul mijloacelor de informare în masă scrise – în instanțele de judecată. Dreptul la replică se acordă în termen de 3 zile calendaristice de la depunerea cererii/contestației, dar nu mai tîrziu de ziua precedentă zilei votării, în condiții egale cu cele în care au fost lezate drepturile legitime.

Prin urmare, organele abilitate urmează să reacționeze prompt la satisfacerea acestui drept, or, în cazul unui refuz neîntemeiat din partea radiodifuzorului public, acțiunea urmează a fi privită ca folosire abuzivă de resursa administrativă.

Restricțiunile impuse funcționarilor publici în perioada electorală trebuie să reflecte relațiile complexe dintre diferitele drepturi și libertăți de care se bucură persoanele și actorii politici. Astfel,

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a statuat (cazul *Bowman vs. Marea Britanie*, ref. 141/1996/760/961, decizia din 19 februarie 1998) „alegerile libere și libertatea de exprimare, în special dreptul la dezbateri politice formează împreună piatra de temelie a oricărui sistem democratic”.

Exemple:

- difuzorii publicii reflectă activitatea organelor administrației publice centrale și locale, însă nu deosebesc activitatea de bază a organelor și persoanelor implicate (demnitari și funcționari publici) de cea electorală, fiind prezentate și acțiunile electorale, deși pentru aceasta este blocul de eter destinat evenimentelor electorale, adică fără separarea acestora;

- difuzorii publicii reflectă numai activitatea demnitarilor de stat care candidează la funcții electivă sau fac agitație în favoarea propriilor candidați și ignoră reflectarea activității altor candidați, sau o reflectă mai puțin timp și/sau cu o conotație negativă;

- difuzorii publicii prezintă activitatea persoanelor care și-au suspendat activitatea în condițiile art.13 alin.(3) din Codul electoral ca fiind și mai departe în postura respectivă.

7. Cerința explicită a Liniilor directoare comune privind prevenirea și combaterea utilizării abuzive a resurselor administrative în cursul proceselor electorale, aprobate de Comisia de la Veneția, este ca autoritățile publice și funcționarii publici să acționeze în mod imparțial pe parcursul întregului proces electoral în timp ce își duc la îndeplinire atribuțiile legale.

Este deosebit de important să se asigure integritatea judecătorilor, procurorilor, organelor de poliție și a funcționarilor electorali. De menționat că, deși o parte din membrii organelor electorale sînt înaintați de partidele politice reprezentate în Parlament, aceștia în nici un caz nu trebuie să promoveze interesele partidului care i-a propus, ci să asigure adoptarea unor decizii imparțiale în conformitate cu prevederile legale, fiind o balanță pentru neadmiterea favorizării intereselor unor anumiți candidați.

8. În conformitate cu paragraful 41 din Codul bunelor practici în domeniul partidelor politice, în afară de formele de finanțare publică prevăzute prin lege, candidații și partidele politice trebuie să se abțină din a primi asistență financiară sau de altă natură din partea autorităților publice, în special a celor conduse de către membrii lor. Această condiție este aplicabilă și pentru entități de drept privat, controlate de stat (întreprinderi de stat și municipale, societăți pe acțiuni etc.). Prin urmare, oferirea de resurse materiale sau financiare în condiții preferențiale de către o entitate comercială aflată sub controlul statului (deține reprezentanți în organul de administrare) unui concurent electoral sau donatorului concurentului nu poate fi admisă.

De menționat că orice conflict de interese, inclusiv de interes personal, urmează a fi privit și evaluat inclusiv prin prisma prevederilor Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale. De notat că, avînd obligația de a declara toate conflictele de interese și de a exercita atribuțiile de serviciu cu imparțialitate și obiectivitate, în conformitate cu art.18 alin.(2) din legea vizată, persoanele aflate în serviciul public nu pot să obțină beneficii neprevăzute de lege sau de contractul individual de muncă datorită funcției deținute anterior.

La rîndul său, potrivit art.13 alin.(1) lit.a) din Legea nr. 133/2016, conducătorul organizației publice este obligat să nu admită, cu bună știință, ca persoanele care activează în

organizația pe care o conduce să-și îndeplinească atribuțiile de serviciu aflându-se în situație de conflict de interese.

III. Dispoziții finale

9. Întregul ansamblu de drepturi și obligații trebuie să fie reglementat în mod clar, cu respectarea dreptului la egalitate al tuturor candidaților, iar orice nerespectare a acestui drept trebuie sancționată în mod adecvat, garantând organizarea și desfășurarea unor alegeri libere și corecte.

10. Organele de stat ca exponente ale puterii administrative, indiferent de nivelul și statutul acestora, sînt formate în exclusivitate prin intermediul unor alegeri, iar admiterea faptelor de utilizare a resurselor administrative la izvorul formării, după cum sînt alegerile, distorsionează temelia acestora și, în consecință, duc la ineficiența activității în interesul cetățeanului, - ultimul fiind elementul primar al puterii în stat.